

Over *Petroselinum segetum* (L.) Koch

door

A. DE VISSER (St. Laurens)

Volgens HEGI (1926) is *Petroselinum segetum* (L.) Koch inheems in Z.W.-Europa: Portugal, Spanje, Frankrijk, Engeland, België en N.-Italië. In deze opsomming komt Nederland niet voor, omdat de eerste vondst dateert van 26 augustus 1937: langs een slootkant in de Oudelandse Polder te Cadzand (Unio). Hoewel ik na 1945 deze goed aangegeven vindplaats (KLOOS, 1938) herhaaldelijk heb bezocht, werd de plant hier niet meer gevonden; zo is het ook de heer Van de Vyvere (Brugge) vergaan. Wel vond laatstgenoemde in het voorjaar van 1956 een nieuwe groeiplaats aan de landzijde van de zeedijk van de Verdronken Zwarte Polder onder Nieuwvliet. Aan dezelfde dijk vond ik op 1 augustus 1957 een vrij groot aantal planten op enige afstand oostelijk van de door Van de Vyvere opgegeven plaats (DE VISSER, 1958). Tenslotte trof ik op 22 september 1959 tussen Hoofdplaat en het gehucht Nummer Een, even-

eens aan de landzijde van een zeedijk, een rijke groeiplaats aan van omstreeks 80 planten. Verdere vondsten van groeiplaatsen in Nederland zijn er nadien niet meer gedaan.

De groeiplaatsen in N.-Frankrijk, België en Nederland vormen tezamen een enigszins afgescheiden areaal van het overige verspreidingsgebied. Blijkens de laatste opgave, die ik van de heer Van Rompaey (Antwerpen) ontving, komt de soort in N.-Frankrijk in 5 en in België in 23 kwartierhokken voor; aansluitend in Nederland wordt *P. segetum* in 3 kwartierhokken aangetroffen.

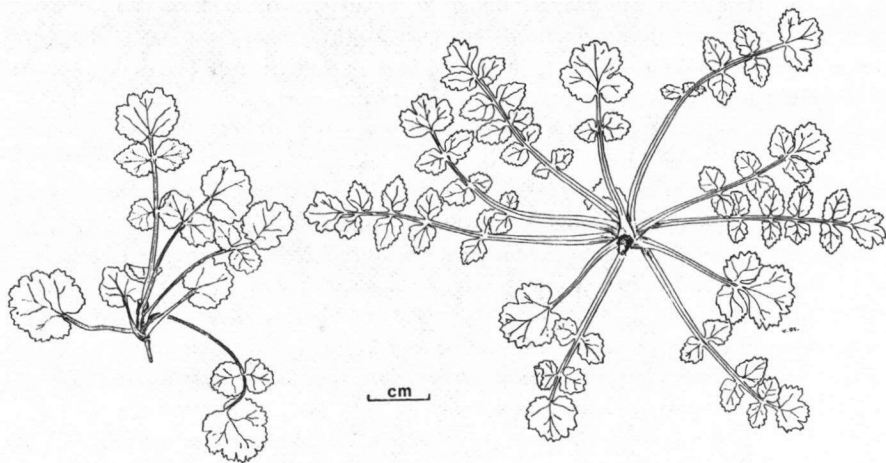

Fig. 1. Kiemplanten van *Petroselinum segetum* (L.) Koch

Reeds eerder is de juistheid van het vraagteken achter HEGE's (l.c.) „Pflanze 1-jährig (vielleicht auch überwinterend-1-jährig?)” in twijfel getrokken op grond van de vondst van een vrij groot aantal flinke kiemplanten op 16 januari 1958 aan de dijk van de Zwarte Polder (DE VISSER, l.c.). Een later onderzoek heeft uitgewezen, dat al in oktober/november kiemplanten (fig. 1) aanwezig zijn van het eerstgevalen zaad, terwijl aan de oude plant soms nog bloemen voorkomen. Deze planten overwinteren als een tegen de grond aangedrukt rozet, waardoor zij spoedig onder de sneeuw verborgen zitten of waarop de uitdrogende oostenwinden weinig invloed kunnen uitoefenen. De twijfel bij Hegi of de soort overwinterend-eeenjarig kan zijn is dus voor de Nederlandse groeiplaatsen veranderd in zekerheid. Aangezien deze tot de noordelijkste op het vasteland behoren, zal dit dus zeker ook voor de zuidelijker gelegen groeiplaatsen kunnen gelden.

De eerst verschijnende bladen zijn rond en niet geveerd; later verschijnen geveerde loofbladen met een of meer paren blaadjes, waarbij het topblaadje nog rond blijft. Na de overwintering verschijnen bij hergroei in het voorjaar veel krachtiger loofbladen met tot 13 à 15 paren blaadjes, die breed-lancetvormig en onregelmatig getand zijn en eindigen in een borstelspits, die aan de allereerste blaadjes reeds aanwezig is. In voorjaar en zomer groeien de planten tussen andere begroeiing op tot sterk gerekte exemplaren; in open zonnig terrein nemen zij een prostrate vorm aan en zijn van de grond af sterk vertakt. De bloei valt in juli/augustus, doch kan doorgaan tot in november. Grove planten bezitten een scherm met tot 7 ongelijk lange stralen; de steeltjes der afzonderlijke bloemen zijn bij alle planten ook zeer ongelijk. De planten

van in het voorjaar gekiemde zaden blijven in het algemeen veel kleiner, maar zijn overigens aan de andere gelijk.

MAGNEL (1925) onderscheidt twee variëteiten van *P. segetum*, nl. var. *major* en var. *minor*, waarvan HEGI (l.c.) zich afvraagt, of wellicht niet beter van vormen kan worden gesproken. Ik heb vele jaren naar het onderscheid tussen deze twee vormen uitgekeken, doch dit nimmer kunnen vinden en ook Van de Vyvere, die zich zeer voor het onderzoek naar de verspreiding in België heeft beijverd, berichtte mij, dat hij op vele plaatsen vergeefs naar het onderscheid had gezocht. De heer Van Rompaey berichtte mij, dat volgens de heer Duvigneaud (Marchienne-au-Pont), die voor België de Umbelliferen revidereert, in het herbarium van Brussel zich inderdaad de twee variëteiten van Magnel bevinden. Duvigneaud meent echter, dat de als var. *major* aangeduide plant niet *Petroselinum segetum* is, doch tot de soort *Sison amomum* L. behoort, omdat de kroonbladen zijn uitgerand. Deze soort komt ook in België langs de IJzer in meerdere kwartierhokken voor. De var. *minor* lijkt hem een gewone *P. segetum* zonder meer. Hiermede zou dus dit onderscheid als onjuist en niet bestaande voor de toekomst kunnen worden afgeschreven, ware het niet, dat KLOOS (l.c.) met betrekking tot de eerste vondst in de Oudelandse Polder bij Cadzand stelt, dat „al het materiaal, dat ik gezien heb, en volgens de vinders alles wat er stond, zeer geprononceerd tot de var. *maior* Magnel behoort, terwijl al het materiaal, dat in het Rijksherbarium te Leiden van deze soort aanwezig is, en dat meest afkomstig is uit West-Frankrijk, zonder uitzondering tot var. *minor* Magnel moet worden gerekend”. Daar Kloos zeer waarschijnlijk het type-materiaal van Magnel niet heeft gezien en zich gebaseerd heeft op de beschrijving in HEGI (l.c.), lijkt mij de opmerking van Kloos niet terecht en deel ik de opvatting van Duvigneaud.

Wat betreft de vraag of er voldoende zaad voor de verdere verspreiding kan worden gevormd, is er, behalve de reeds vroeger vermelde aantasting van een galmijt (DE VISSER, l.c.), nog een andere oorzaak, die hierop van invloed kan zijn. Op beide plaatsen groeiden de planten namelijk aan een dijkelling, die niet beweid, doch gemaaid werd. Doordat de soort eerst laat in bloei komt, is er tijdens het maaien nog geen zaad gevormd en worden de planten mee afgemaaid. Uit onderzoek is mij echter gebleken, dat aan de z.g. stoppel van de plant dan nog kleine bloeispruiten uit de bladoksels ontstaan, die vrij veel volgroeid zaad leveren. Een dergelijke stoppelplant had op 6 november 1958 nog zaden, gallen en pas uitgebloeide bloemen. Verder bleek dat de galmijten toch ook meerdere bloeischermen onaangetast lieten, waaraan nog voldoende zaad werd gevormd om de soort ter plaatse in stand te houden.

Wat mij verder opviel was, dat de mijten pas laat in het voorjaar of voorzomer verschenen en dat van de in het najaar gekiemde planten alleen de bloeischermen en van de in het voorjaar gekiemde ook de jongste bladen werden aangetast. Dit zou wijzen op voorkeur van de mijten voor de meer sappige plantedelen. Ik vermoedde, dat de mijten in het gras of op de graswortels overwinterden en pas laat op de waardplanten overgingen. Teneinde daarover zekerheid te verkrijgen nam ik in februari 1958 een tweetal overwinterde rozetten van de Zwarte Polder mee naar mijn tuin en plantte die daar uit. Zij vertoonden toen generlei aantasting door mijten. In de zomer groeiden zij op tot flinke planten, bloeiden en gaven zaad, zonder mijten of galvorming. Sedertdien komen elk jaar in mijn tuin in najaar en voorjaar vele zaailingen op, waarvan ik enkele laat uitgroeien en waaraan tot heden nimmer aantasting door

mijten als veroorzakers van bloemgallen is geconstateerd. Op de natuurlijke groeiplaatsen komen deze, zij het in mindere mate, nog regelmatig voor.

De populatie is op beide plaatsen de laatste jaren vrij sterk achteruitgegaan. VAN DE VYVERE (1959) oppert de veronderstelling, dat *Petroselinum segetum* het als zuiderling in Zeeuws-Vlaanderen moeilijk kan halen. Ik meen dat deze veronderstelling niet als de oorzaak mag worden beschouwd, immers in mijn tuin komt zij nu al 10 jaar volkomen onbeschut zonder vorstschade de winter door. Ter bevestiging van die gedachte heb ik van de Weerinstituten te De Bilt en Ukkel de gemiddelde wintertemperaturen over de jaren 1959—1966, resp. te Vlissingen en te Brugge opgevraagd en verkregen, waaruit blijkt, dat deze te Vlissingen meestal een fractie hoger liggen dan te Brugge. In de koude winter van 1962/1963, toen toch ook te Vlissingen temperaturen van — 15 graden werden gemeten, zijn de planten, noch in mijn tuin, noch op de beide groeiplaatsen, bevroren.

De groeiplaats aan de dijk van de Zwarte Polder heeft in de zomer zeer veel te lijden van vacatiegangers van een binnendijks gelegen camping en bungalowpark, die het gras vertrappen en van kinderen, die zich over het gras van de helling naar beneden laten glijden. De dijk tussen Hoofdplaat en Nummer Een is van een draadafstering voorzien en wordt met rundvee beweide, dat daar de boel vertrapt, vooral in het najaar als de jonge kiemplanten nog klein zijn. Ik meen, dat in deze storingen in het milieu de oorzaak van de teruggang is gelegen.

Tot slot moge ik mijn dank betuigen aan de genoemde Belgische floristen voor hun in zo ruime mate verstrekte steun en inlichtingen over de groeiplaatsen in België en over de door Magnel beschreven variëteiten van de soort.

Literatuur

- HEGI, G., 1926. Illustrierte Flora von Mittel-Europa V, 2. München.
KLOOS, A. W., 1938. Aanwinsten van de Nederlandse flora in 1937. Ned. Kruidk. Arch. 48, p. 183—198.
MAGNEL, L., 1925. Variétés observées en Belgique. Bull. Soc. Bot. Belgique 57, p. 59—74.
VISSER, A. DE, 1958. *Petroselinum segetum* (L.) Koch in de Zwarte Polder. Correspondentieblad Rijksherbarium 10, p. 105—106.
VYVERE, P. VAN DE, 1959. De Flora, in West-Vlaanderen. Brussel.

Summary

Petroselinum segetum (L.) Koch occurring in the Netherlands only in Zeeuws-Vlaanderen (prov. Zeeland) appears to be there a winter-annual. A description and drawings of the seedlings are given.

The author shares the opinion of the Belgian botanist Duvigneaud, that var. *major* Magnel of *P. segetum* is identical with *Sison amomum* L. and that var. *minor* Magnel does not differ from typical *P. segetum*.